

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ
แผนพัฒนาตำบล ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2557-2559)
ของเทศบาลตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

THE PEOPLE'S PARTICIPATION IN FORMULATING
THE 3 YEAR DEVELOPMENT PLAN (B.E.2557-2559)
TOMBOL BANPONG SUBDISTRICT MUNICIPALITY,
AMPHOR HANGDONG, CHANGMAI PROVINCE

นนุช ยาบูนนะ¹, จุไรรัตน์ จุลจักรวัฒน์² และ สุชาติ ใจรักดี³

Nongnuch Yaboonna¹, Julairat Jullajakwat² and Suchat Jaipakdee³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1,2,3}

Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, T. Chang Puak, Mueang District,

Chiang Mai Province 50300^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี เทศบาลตำบลบ้านปง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามและการประชุมกลุ่มเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษาวิจัย พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมคือ ขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชน ขาดการวิเคราะห์หากลั่นกรองปัญหา ก่อนการประชาคม ผู้นำทั้งการเมืองและการปกครองไม่มีเป้าหมายและการวางแผนดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

² อาจารย์ ดร. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

³ อาจารย์ ดร. อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชา นโยบายสาธารณะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ชัดเจน ขาดการประสานงาน งบประมาณไม่เพียงพอต่อโครงการที่เสนอ จากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พบว่า ประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมระดับปานกลางด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติและด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านการพยายามประเมิณผลมีความแตกต่างกันคือ ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมน้อย การหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน ควรมีการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ ให้มีการปรับโครงสร้างการแบ่งฝ่ายงาน จัดการระบบสัดส่วนในการลงมติเพื่อเสนอโครงการ ผู้นำควรยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน ไม่ก้าวร้าวบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน มีการปรับทัศนคติ ประสานงาน แจ้งข่าวสาร รายงานผลการพิจารณาแบบแผนให้เป็นที่ทราบทั่วกันทั้งผู้นำชุมชนและประชาชน สร้างความร่วมมือร่วมใจในการเข้าร่วมประชุม

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, แผนพัฒนา

ABSTRACT

The purposes of this study were to study the participation of the citizens, to study the problems and obstacles of participation, to study the participation between the citizens and the official, and to suggest guidelines on the development of the participation in the 3 years development plan of Banpong Subdistrict Municipality Hangdog district, Chiang Mai province. Questionnaire and focus group discussion were used as research instrument.

The results revealed that lady at age of 31–40 years old with primary education was the most participated group. The problems and obstacles of participation were the lack of understanding of citizens, the lack of analyzing problems before meeting, unclear objectives, the lack of communication and the lack of budget for the projects. The comparison of the participation between the citizens and officials found that both citizens and officials participated in middle level in decision making, taking action and getting benefit. It was different in evaluation process which the citizens participated in middle level but the officials did so in low level. The suggestion for developing participation on planning were as follow; citizens and officials training, working structure adjusting and well-managed vote system. Moreover leaders should hold to good government principle, communicate continuously to stakeholders and encourage them to participate in the meeting.

KEYWORDS : Participation, Plan of development

บทนำ

จากแนวคิดทฤษฎีของอริสโตเติล (Aristotle อ้างถึงใน ธเนศวร์ เจริญเมือง, (2553) นักปราชญ์ชาวกรีกที่ได้รับการยกย่องให้เป็น นักรัฐศาสตร์คนแรกของโลกได้ให้ทัศนะที่ว่า “มนุษย์จะไปถึงศักยภาพเต็มที่ของชีวิตเขาได้ ก็ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเท่านั้น” วิลเลียม เออวิน (William Erwin อ้างถึงใน พวงทอง โยธาใหญ่, 2545) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เซสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I. Barnard, 1970 อ้างถึงใน ดิน ปรัชญพฤษ, 2552) ให้ข้อคิดที่สำคัญหลายประการ เช่น ข้อเสนอให้มอง องค์กรในระบบเปิด คือเป็นสังคมที่ต้อง ติดต่อกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ข้อเสนอให้แยกความหมายของคำว่าประสิทธิผล และประสิทธิภาพออกจากกัน ข้อเสนอว่า สมาชิกของการทำงานหวังผลทางเศรษฐกิจ และผลด้านอื่น ๆ ด้วย เซสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด ได้ให้ความสำคัญกับการประสานงานมากที่สุด เขาได้นำเสนอหน้าที่ของผู้บริหารไว้ 3 ประการคือ 1. ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีระบบ การสื่อสารในองค์กร จะต้องกำหนดหน้าที่ ขององค์กรให้ชัดเจน สร้างความชัดเจนและความรับผิดชอบในสายบังคับบัญชาและต้อง

มีกลไกการติดต่อทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ 2. ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ใช้ศักยภาพ ของบุคลากรแต่ละคนอย่างเต็มที่ ส่งเสริม ให้บุคลากรขององค์กรให้ความร่วมมือและ ให้การสนับสนุนการทำงานในองค์กรอย่างเต็ม กำลังความสามารถ ซึ่งเป็นกลไกหลักในด้านการบริหารงานบุคคล 3. ผู้บริหารต้องมีความ สามารถในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความ สามารถในการนำภารกิจขององค์กรมานิยาม และกำหนดเป็นเป้าหมายขององค์กรทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาวได้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัย ศักยภาพในการตัดสินใจของผู้บริหาร ที่จะ วิเคราะห์และสังเคราะห์เป้าหมายและทิศทาง ขององค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจน สามารถประสานเป้าหมายของระบบย่อยเข้ากับระบบใหญ่ได้อย่างกลมกลืนส่งผลให้องค์กร เคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ บาร์นาร์ดแสดง ความเห็นว่าพลังที่ขับเคลื่อนองค์กรอย่าง สร้างสรรค์นั้นจะต้องเกิดจากจริยธรรมของ ผู้นำจะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณและ คุณธรรม นอกจากนี้เขายังได้เสนอแนวคิดที่ ทำทลายต่อแนวคิดเดิมที่ว่าอำนาจจะต้องมาจาก เบื้องบน ซึ่งเขาได้โต้แย้งว่า อำนาจควรเป็นเรื่อง ของการยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและยัง กล่าวถึงบทบาทขององค์กรที่ไม่เป็นทางการที่ มีความสำคัญต่อการทำงานและการบริหารงาน ขององค์กรส่วนบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร คือ การสนับสนุนให้มีการสื่อสารที่ดีและการ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเพิ่มความพยายามใน การทำงานให้มากขึ้น

จากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของประชาชน ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จนถึงรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีหลักการสำคัญคือส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเพิ่มขึ้น ตลอดจนทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญและด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ก่อให้เกิดการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ในมาตราสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องรายงานผลการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่ายและผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอผลการติดตามและประเมินผลต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนทราบในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 5 บรรจุการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการสนับสนุนให้ชาวบ้านช่วยเหลือตนเองได้ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เน้นให้ประชาชนมีส่วนพัฒนาของสังคมสมัยใหม่ และระบบการตลาดอย่างแนบแน่น แต่ความหมายดังกล่าวต้องมาซึ่งกันและกันในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2545) เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมถูกเปลี่ยนนัยยะเป็นเรื่องของการกระจายอำนาจทางการเมือง มีการตั้งเอาองค์กรเอกชน (NGOs) และภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาภายใต้กรอบเศรษฐกิจพอเพียง และยังคงนัยยะของความหมายเช่นนี้จนถึงปัจจุบัน (Rigg, Jonathan : 2008 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2553) ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่านั้นทฤษฎีนี้ยังมอง การมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบ นั่นก็คือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม นิธิ เอียวศรีวงศ์ (อ้างถึงใน พิภพ กิตติกาต, 2550) ให้ความเห็นว่าการพัฒนาที่จะเป็นผลดีและเป็นธรรมนั้นประชาชน ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนานับตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการกำหนดเป้าหมายและแนวทาง

ของการพัฒนาซึ่งการพัฒนาดังกล่าวย่อมต้องโอนอ่อนต่อความแตกต่าง (Deversify) ของท้องถิ่นตลอดจนแนวทางการพัฒนา ย่อมต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและตัดสินใจของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นอย่างบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2554) หมวด 5 แนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 แนวนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริต และเที่ยงธรรม

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการปรับปรุง กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง (จิรยุทธ์ ไทยคำ, 2553) พบว่าประชาชนขาดการมีส่วนร่วมการประชุมประชาคมหมู่บ้านการจัดทำ แผนพัฒนาตำบลในทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้อง กับการประชุมเชิงวิชาการเรื่องการบริหาร จัดการภาครัฐแนวใหม่กับการวางแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลระยะ 25 ปี ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ร่วมกับองค์การ บริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง เมื่อ พ.ศ. 2554 ที่ ผลสรุปคือปัญหาในชุมชนกับความต้องการใน โครงสร้างหรือแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบลไม่ตรงกัน ทำให้แผนการพัฒนาที่ผ่านมา ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ และจาก รายงานสรุปผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556) ของเทศบาลตำบล พบว่า มี ประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนน้อย ปัญหา

และอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนพัฒนา สามปี เกิดจากขาดการมีส่วนร่วมของภาค ประชาชนในการทำประชาคมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการและร่วมวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน รวมทั้งยังไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผน โดยเห็นได้จากจำนวนผู้เข้าประชุมประชาคม หมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนชุมชนและแผนพัฒนา เทศบาลตำบลบ้านโป่ง ไม่เกินสิบเปอร์เซ็นต์ ของจำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน จึงทำให้ ผลการดำเนินงานของเทศบาลไม่บรรลุตามเป้า หมาย ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งไม่สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหา ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรคนหนึ่ง ในเทศบาลตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จึงมี ความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และศึกษาหาปัญหาและอุปสรรคของการมี ส่วนร่วม พร้อมทั้งหาแนวทางการพัฒนาการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบล ระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านโป่ง เพื่อ นำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางการพัฒนา เทศบาลตำบลบ้านโป่ง เพราะการมีส่วนร่วมใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลมีความ สำคัญต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและ เป็นกำหนดทิศทางการรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต การที่คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมใน การจัดทำแผนจะเกิดความภาคภูมิใจรู้สึกเป็น ส่วนหนึ่งของชุมชน ความรู้หวงแหนจะเกิดขึ้น เมื่อเกิดปัญหาใดขึ้นมาก็จะให้ความร่วมมือ ภาระหรือหน้าที่แก้ปัญหาาร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ของเทศบาล ตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนระยะ 3 ปีของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ของท้องถิ่นต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม มาตรฐานวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ และการสนทนากลุ่ม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 435 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้บริหาร, สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่และพนักงานในเทศบาล ตำบลบ้านปาง รวม 76 คน 2. ประชาชนในตำบลบ้านปาง จำนวน 5,124 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้ตารางของ Krejcie

& Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 359 คน ขอบเขตพื้นที่ในการวิจัยคือ ตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 11 หมู่บ้าน

3. เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ดังนี้

3.1 แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามแบบเลือกตอบ ใช้สอบถามสภาพการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปาง เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม ใช้ระดับความสำคัญตามมาตรารัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

3.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม วิธีการเก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่ม การประชุมกลุ่ม (focus group) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนา 16 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดไว้คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและตัวแทนประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ยึดหลักการที่

เป็นกลาง เพื่อมุ่งพิจารณาและทำความเข้าใจ ผู้ศึกษาจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักจดบันทึก ข้อมูล (รัตนะ บัณฑิต, 2552) ใช้กรอบวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนา ระยะ 3 ปี จากแบบสอบถาม ในส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด จะนำมาตรวจสอบความเรียบร้อย แล้วนำมา ลงรหัสคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผล โดยใช้ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ (อ้างถึงใน เกดนิ พรหมตัน, 2550) โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลเชิงคุณภาพจาก แบบสอบถามคำถามปลายเปิดนำมาเป็นประเด็น การสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์พร้อมทั้งอธิบาย ในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมในด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมด้านการ ตัดสินใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ด้านองค์ประกอบของผู้มีส่วนร่วม ลักษณะ พื้นฐานของการมีส่วนร่วม ด้านรูปแบบของการ มีส่วนร่วม ขนาดของการมีส่วนร่วมและด้านผล ที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และสถานะทางสังคม พบว่า

1.1 ปัจจัยด้านเพศ อายุ และปัจจัย ด้านสถานะทางสังคม ต่างกันทำให้สภาพการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

1.2 ปัจจัยด้านอายุค่า sig ความ แตกต่างของประชาชนที่มีอายุต่างกันมี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัด ทำแผนภาพรวม เท่ากับ 0.241 เมื่อจำแนกเป็น รายด้านพบว่าองค์ประกอบของผู้มีส่วนร่วม ค่า sig เท่ากับ 0.004 มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ 0.5 แสดงว่าอายุมีความ สัมพันธ์กับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม แตกต่างกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัด เชียงใหม่ จากประเด็น ปัญหาและอุปสรรคของ การมีส่วนร่วมจากแบบสอบถามที่เป็นคำถาม ปลายเปิด และการประชุมกลุ่ม ได้แก่ ปัญหา การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชน ปัญหาการขาดการวิเคราะห์ที่ล้นกรองปัญหา ก่อนการประชาคม ปัญหาภาวะผู้นำ ทั้งการเมือง และการปกครอง ไม่มีเป้าหมาย วางแผนการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ปัญหาการขาดการประสานงานและปัญหาบาง ประมาณไม่เพียงพอต่อโครงการที่เสนอ

3. ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัด เชียงใหม่

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการตัดสินใจ	ประชาชน		ระดับความ คิดเห็น	เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ		ระดับความ คิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D	
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.17	0.90	ปานกลาง	3.02	0.82	ปานกลาง
มีความเป็นห่วงกังวลใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น	3.30	0.78	มากที่สุด	3.32	0.67	มากที่สุด
มีความสนใจที่วางแผนแก้ปัญหา	3.07	0.94	น้อยที่สุด	2.82	0.85	น้อยที่สุด
มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา	3.19	0.93	น้อย	2.79	0.89	น้อย
ท่านได้ร่วมตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทางที่ดีขึ้น	3.09	0.90	ปานกลาง	2.97	0.86	ปานกลาง
ท่านได้ร่วมลงมติ การลงมือ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนในชุมชนของท่าน	3.13	0.96	ปานกลาง	3.03	0.82	ปานกลาง
รวม	3.17	0.90	ปานกลาง	3.02	0.82	ปานกลาง

จากการศึกษา พบว่าประชาชนทั่วไป และเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง มีความเป็นห่วงและกังวลใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมากที่สุด มีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมเสนอปัญหาของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคมน้อย มีความสนใจที่จะวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ด้านการปฏิบัติ	ประชาชน		ระดับ ความ คิดเห็น	เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ		ระดับ ความ คิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D	
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.91	1.24	ปานกลาง	2.95	0.90	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เทศบาลได้ดำเนินการหรือจัดขึ้น	2.99	0.85	มากที่สุด	2.99	0.95	มากที่สุด
มีส่วนร่วมประสานขอความร่วมมือโครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานอื่นๆ	2.90	1.92	ปานกลาง	2.94	0.87	ปานกลาง
มีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมหรือการบริจาค เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่เทศบาล	2.85	0.95	ปานกลาง	2.92	0.89	ปานกลาง
รวม	2.91	1.24	ปานกลาง	2.95	0.90	ปานกลาง

จากการศึกษา พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านปางอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมพบว่าประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมใน

กิจกรรมที่เทศบาลได้ดำเนินการหรือจัดขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมประสานขอความร่วมมือ โครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานอื่น การมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมหรือการบริจาค เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่เทศบาล

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ประชาชน		ระดับความคิดเห็น	เจ้าหน้าที่ภาครัฐ		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D	
การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์	2.62	1.14	ปานกลาง	2.56	0.97	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการศึกษา, ศาสนา, กีฬา, เยาวชนมากที่สุด	3.06	0.90	ปานกลาง	2.94	0.94	ปานกลาง
รับประโยชน์จากเทศบาลเกี่ยวกับสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า, ประปา มากที่สุด	3.03	0.82	ปานกลาง	3.03	0.87	ปานกลาง
มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง/เปิดซองประมูลโครงการ	2.45	1.12	น้อย	2.16	0.98	น้อย
เทศบาลได้ให้การอุดหนุน/จ่ายค่าตอบแทน/มอบของรางวัลให้แก่ท่านเมื่อเข้าร่วมกิจกรรม	2.68	1.04	ปานกลาง	2.42	1.06	ปานกลาง
ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง/เปิดซองประมูลโครงการ	2.45	1.12	น้อย	2.16	0.98	น้อย
ท่านได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน/โครงการที่เทศบาลไปดำเนินการในหมู่บ้าน	2.73	1.01	ปานกลาง	2.67	0.89	ปานกลาง
รวม	2.62	1.14	ปานกลาง	2.56	0.97	ปานกลาง

จากการศึกษา พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$, S.D = 1.14 และ $\bar{X} = 2.56$, S.D = 0.97) ในส่วนของประชาชนทั่วไปไม่มีส่วนร่วมในการศึกษา, ศาสนา, กีฬา,

เยาวชน มากที่สุด ($\bar{X} = 3.06$ และ S.D = 0.90) ในด้านเจ้าหน้าที่ภาครัฐการรับประโยชน์จากเทศบาลเกี่ยวกับสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า, ประปา มากที่สุด ($\bar{X} = 3.03$ และ S.D = 0.82) น้อยที่สุดในประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐคือการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง/เปิดซองประมูลโครงการ

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมในการพยายามประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมินผล	ประชาชน		ระดับความ คิดเห็น	เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ		ระดับความ คิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D	
ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว	2.72	1.11	ปานกลาง	2.59	0.85	ปานกลาง
ท่านมีโอกาสเป็นส่วนร่วมในการประเมินผลดำเนินงานของเทศบาลในปีที่ผ่านมา	2.59	1.13	น้อย	2.51	0.94	น้อย
เทศบาลได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมการควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาตำบล	2.60	1.15	น้อย	2.49	1.06	น้อย
ประชาชนได้มีส่วนร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาล	2.57	1.16	น้อย	2.64	1.04	น้อย
รวม	2.80	0.96	ปานกลาง	2.69	0.94	ปานกลาง

จากการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมินผลของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับน้อยโดยพบว่าประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมมากที่สุดในการประเมินโครงการ/

กิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลน้อยที่สุดในส่วนของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลมากที่สุด การมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการประเมินโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว

ตารางสรุปการมีส่วนร่วมทั้งสี่ด้าน

การมีส่วนร่วม ด้านการตัดสินใจ	ประชาชน		ระดับความ คิดเห็น	เจ้าหน้าที่ภาครัฐ		ระดับความ คิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D	
ด้านการตัดสินใจ	3.17	0.90	ปานกลาง	3.02	0.82	ปานกลาง
ด้านการปฏิบัติ	2.91	1.24	ปานกลาง	2.95	0.90	ปานกลาง
ด้านการรับผลประโยชน์	2.62	1.14	ปานกลาง	2.56	0.97	ปานกลาง
ด้านการพยายามประเมิณผล	2.80	0.96	ปานกลาง	2.69	0.94	ปานกลาง
รวม	2.87	3.01	ปานกลาง	2.80	0.90	ปานกลาง

โดยสรุปเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนทั่วไปกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างกันคือระดับปานกลาง

4. หาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน ได้แก่ 1) ด้านกลยุทธ์ คือ การสร้างความเข้าใจและจัดทำแผนให้ทุกฝ่ายเข้าใจ ควรมีการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างเข้าใจในการจัดทำแผนในระดับต่าง ๆ 2) ด้านโครงสร้างให้มีการปรับโครงสร้างการแบ่งฝ่ายงานหรือคณะกรรมการและผู้ประสานงานให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน 3) ระบบ ให้มีการบริหารจัดการระบบสัดส่วนในการลงมติเพื่อเสนอโครงการและควรมีการผู้ประสานงานที่ลำดับขั้นตอนและสื่อสารในการจัดทำแผนให้เป็นในทิศทางเดียวกันเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยง่าย 4) ควรมีการจัดการงบประมาณให้มีความถูกต้องและโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ 5) บุคคล ผู้นำควรยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานและไม่ก้าวร้าวบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน 6) ควรมีการประสานงานแจ้งข่าวสารรายงานผลการพิจารณาแบบแผนให้เป็นที่ทราบ

ทั่วกันทั้งผู้นำชุมชนและประชาชน 7) คำนึงควรมีการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการมีส่วนร่วมและควรมีการปรับทัศนคติระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาและสร้างกิจกรรมในการเข้าร่วมประชุมแผนพัฒนาเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมประชุม เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดในระหว่างการประชุม เช่น การจับสลาก แจกรางวัล เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปางอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นสำคัญที่ได้ค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ของเทศบาล ตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพและสถานะทางสังคม มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบของผู้มีส่วนร่วม อายุมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม จากคำถามปลายเปิด เพื่อหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยการประชุมกลุ่ม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนระยะ 3 ปี ของเทศบาลตำบลบ้านปาง พบว่า ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชน ปัญหาการขาดการวิเคราะห์ กลั่นกรองปัญหาก่อนการประชาคม ปัญหาภาวะผู้นำทั้งทางการเมืองและการปกครอง ไม่มีเป้าหมาย วางแผนดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ปัญหาการขาดการประสานงานทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดทำแผน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซสเตอร์ไอ บาร์นาร์ด ได้ให้ความสำคัญกับการประสานงานมากที่สุด และปัญหางบประมาณไม่เพียงพอต่อโครงการที่เสนอสอดคล้องกับ จริยยุทธ์ ไทยคำ (2553) คือ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนคือ การเตรียมชุมชนในการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม

ประชาชนไม่ให้ความสนใจ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ได้รับข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ มักคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติไม่ครบตามระเบียบที่กำหนดของกระบวนการจัดทำแผน ผู้บริหารมีนโยบายไม่ชัดเจน ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน ระยะเวลาในการจัดทำแผนไม่เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิต ทำให้ ได้โครงการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้และไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

ศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดของประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อสภาพการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ระยะ 3 ปี ของเทศบาล ตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ของเทศบาล ตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการพยายามประเมิณผล ตามลำดับ 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน พบว่า ประชาชนทั่วไปค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความเป็นห่วงและกังวลใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมากที่สุด มีความสนใจ

ที่จะวางแผนพัฒนาชุมชน ได้ร่วมเสนอปัญหาของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคม ได้ร่วมลงมติการลงมือเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนในชุมชน การมีส่วนร่วมตัดสินใจที่เปลี่ยนแปลงชุมชนในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ การมีส่วนร่วมที่จะวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน ส่วนค่าเฉลี่ยรวมของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนทั่วไปเล็กน้อยโดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เรื่องลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีความเป็นห่วงและกังวลใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมากที่สุด มีความสนใจที่จะวางแผนพัฒนาชุมชน ได้ร่วมลงมติ การลงมือเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนในชุมชน การมีส่วนร่วมตัดสินใจที่เปลี่ยนแปลงชุมชนในทางที่ดีขึ้น มีส่วนร่วมที่จะวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนได้ร่วมเสนอปัญหาของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคม 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เรื่องลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เทศบาลได้ดำเนินการหรือจัดขึ้น การมีส่วนร่วมประสานขอความร่วมมือโครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานอื่น การมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมหรือการบริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่เทศบาล ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติใน

การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านปาง เรื่องลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เทศบาลได้ดำเนินการหรือจัดขึ้น การมีส่วนร่วมประสานขอความร่วมมือโครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานอื่น การมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมหรือการบริจาค เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่เทศบาล 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ เรื่องลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการศึกษา, ศาสนา, กีฬา, เยาวชน ได้รับประโยชน์จากเทศบาลเกี่ยวกับสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า, ประปา การจัดกิจกรรม/โครงการด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน/โครงการที่เทศบาลไปดำเนินการในหมู่บ้าน ให้การอุดหนุน/จ่ายค่าตอบแทน/มอบของรางวัลให้แก่ท่านเมื่อเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง/เปิดซองประมูลโครงการ ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ เรื่องลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ได้รับประโยชน์จากเทศบาลเกี่ยวกับสาธารณูปโภคเช่น ไฟฟ้า, ประปา มีส่วนร่วมในการศึกษา, ศาสนา, กีฬา, เยาวชน การจัดกิจกรรม/โครงการ ด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน/โครงการที่เทศบาลไปดำเนินการในหมู่บ้าน ให้การอุดหนุน/จ่ายค่าตอบแทน/ มอบของรางวัลให้แก่ท่าน

เมื่อเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ จัดซื้อจัดจ้าง/เปิดซองประมูลโครงการ 5. ด้านการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมิณผลของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมิณผลเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินไปแล้วมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมการควบคุม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาตำบลมีส่วนร่วมในการประเมิณผลดำเนินงานของเทศบาลในปีที่ผ่านมา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาล ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐพบว่า การมีส่วนร่วมในการพยายามประเมิณผลในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับน้อย โดยการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมิณผลเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาล โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว มีส่วนร่วมในการประเมิณผลดำเนินงานของเทศบาลในปีที่ผ่านมา มีการแต่งตั้งประชาชน เข้าร่วมการ ควบคุม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาตำบล

หาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปีของเทศบาล จากแนวคิด ทฤษฎีของ วิลเลียม เออร์วิน (William Erwin อ้างถึงใน พวงทอง โยธาใหญ่, 2545) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา

ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและแนวคิด ทฤษฎีของอริสโตเติล (Aristotle อ้างถึงใน ธเนศวร เจริญเมือง, 2553) ที่ได้ให้ทัศนะที่ว่า “มนุษย์จะไปถึงศักยภาพเต็มที่ของชีวิตเขาได้ก็ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเท่านั้น” จากแบบสอบถามส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดและจากการประเด็นการสนทนากลุ่มเรื่องปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านกลยุทธ์ คือการสร้างความเข้าใจและจัดทำแผนให้ทุกฝ่ายเข้าใจ ควรมีการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างเข้าใจในการจัดทำแผนในระดับต่าง ๆ 2) ด้านโครงสร้าง ให้มีการปรับโครงสร้างการแบ่งฝ่ายงานหรือคณะกรรมการและผู้ประสานงานให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน 3) ด้านระบบ ให้มีการบริหารจัดการระบบสัดส่วนในการลงมติเพื่อเสนอโครงการ และควรมีผู้ประสานงานที่ลำดับขั้นตอนและสื่อสารในการจัดทำแผนให้เป็นในทิศทางเดียวกันเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยง่าย 4) ควรมีการจัดการงบประมาณให้มีความถูกต้องและโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ 5) ด้านบุคคล ผู้นำควรยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานและไม่ก้าวก่ายบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน 6) ด้านการประสานงาน ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการพิจารณาแผนให้ทราบทั่วกันทั้งผู้นำชุมชนและประชาชน

7) ค่านิยม ควรมีความร่วมมือร่วมแรงร่วมในการมีส่วนร่วมและการปรับตัวทัศนคติระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา และควรสร้างกิจกรรมในการเข้าร่วมประชุมแผนพัฒนาเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมประชุมและลดความขัดแย้งที่จะเกิดในระหว่างการประชุม เช่น การจับสลาก แจกรางวัล เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของเซสเตอร์ไอ บาร์นาร์ด ที่ให้ความสำคัญกับพลังที่ขับเคลื่อนองค์กรอย่างสร้างสรรค์นั้นจะต้องเกิดจากจริยธรรมของภาวะผู้นำ จะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณและคุณธรรม องค์การเกิดขึ้นมาจากความจำเป็นของคนที่จะร่วมมือกันทำงานบางอย่างให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งงานดังกล่าวนี้คน ๆ เดียวทำเองไม่ได้ เพราะมีข้อจำกัดต่าง ๆ ทางกายภาพ ชีววิทยา สังคมและจิตวิทยา การนำเอาคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมมือกันทำงานไม่ใช่ของง่าย จำเป็นต้องมีการจัดระบบความร่วมมือกัน (Cooperative system) ขึ้นมา และองค์การจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อคนที่มาร่วมกันทำงานได้สำเร็จ คือบรรลุเป้าหมายขององค์การและสามารถสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลด้วย โดยจัดระบบการกระจายผลประโยชน์ตอบแทนต่อสมาชิกที่เหมาะสม สมาชิกทุกคนจะมีความกระตือรือร้นตั้งใจทำงาน และฝ่ายบริหารมีหน้าที่ตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบภายในกรอบของศีลธรรมอันดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. เทศบาลตำบลควรจะประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตลอดจนประชาสัมพันธ์การเข้าร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลควรให้ความร่วมมือในการให้คำปรึกษาในโครงการต่าง ๆ โดยให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในโครงการต่าง ๆ

2. ควรสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนว่าแผนนั้นจะสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในทุก ๆ ขั้นตอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการทำเปรียบเทียบกับตำบลอื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคระหว่างตำบลที่ทำการศึกษา นั้น และจะได้หาข้อเปรียบเทียบและดำเนินการแก้ไข ปัญหาเหล่านั้นให้ถูกต้องตามระเบียบของเทศบาล

2. ควรจะศึกษาปัญหาการทำแผนพัฒนา ฯ โดยเจาะกลุ่มเป้าหมายระหว่างประชาชนกับพนักงานของรัฐว่ามีปัญหาอะไรบ้าง เพื่อจะได้แก้ไขจุดบกพร่องนั้นให้ดีกว่าเดิมและแก้ไขได้ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- เกตุณี พรหมตัน. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). ธรรมชาติของท้องถิ่น ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส. กรุงเทพฯ : มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับพื้นที่และแผนการดำเนินงาน). www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb3/.../eb140751.htm
- จริยฤทธิ์ ไทยคำ. (2553). การปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2552). ทฤษฎีองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2540). 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2553). ทฤษฎีและแนวคิด : การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิภพ กิตติกาต. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ : การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

